

Sambolag;

utfärdad den 12 juni 2003.

Enligt riksdagens beslut¹ föreskrivs följande.

Vad som avses med sambor

1 § Med sambor avses två personer som stadigvarande bor tillsammans i ett parförhållande och har gemensamt hushåll.

När det i en lag eller annan författning talas om sambor eller personer som bor tillsammans under äktenskapsliknande förhållanden eller används liknande uttryck, avses därmed sambor enligt första stycket. Bestämmelserna i 1 kap. 6 och 8 §§ föräldrabalken samt lagen (1984:1140) om insemination och lagen (1988:711) om befruktning utanför kroppen gäller endast sambor av olika kön.

Denna lag gäller endast sådana samboförhållanden där ingen av samborna är gift. Lagen gäller sambornas gemensamma bostad och bohag.

Av lagen (1994:1117) om registrerat partnerskap följer att vad som i denna lag sägs om äktenskap gäller också registrerat partnerskap.

När ett samboförhållande upphör

2 § Ett samboförhållande upphör

1. om samborna eller någon av dem ingår äktenskap,
2. om samborna flyttar isär eller
3. om någon av samborna avlider.

Ett samboförhållande skall också anses upphöra om en sambo ansöker om förordnande av bodelningsförrättare enligt 26 § eller om rätt att få bo kvar i bostaden enligt 28 § eller om en sambo väcker talan om övertagande av bostad enligt 22 §.

Sambors egendom

3 § Sambors gemensamma bostad och bohag utgör samboegendom, om egendomen förvärvats för gemensam användning och inte annat följer av 4 eller 9 §.

¹ Prop. 2002/03:80, bet. 2002/03:LU19, rskr. 2002/03:211.

4 § I samboegendomen ingår inte

1. egendom som en sambo har fått i gåva av någon annan än den andra sambon med det villkoret att egendomen skall vara mottagarens enskilda,
2. egendom som en sambo har erhållit genom testamente med det villkoret att egendomen skall vara mottagarens enskilda,
3. egendom som en sambo har ärvt och som enligt testamente av arvlåtaren skall vara mottagarens enskilda och
4. vad som har trätt i stället för egendom som avses i 1–3, om inte annat har föreskrivits genom den rättshandling på grund av vilken egendomen är enskild.

5 § Med sambors gemensamma bostad avses i denna lag, om inte annat följer av 7 §,

1. fast egendom som samborna eller någon av dem äger eller innehar med tomträtt, om det finns en byggnad på egendomen som är avsedd som sambornas gemensamma hem och egendomen innehas huvudsakligen för detta ändamål,
2. fast egendom som samborna eller någon av dem innehar med nyttjanderätt i förening med byggnad på egendomen som samborna eller någon av dem äger, om byggnaden är avsedd som sambornas gemensamma hem och egendomen innehas huvudsakligen för detta ändamål,
3. byggnad eller del av byggnad som samborna eller någon av dem innehar med hyresrätt, bostadsrätt eller annan liknande rätt, om byggnaden eller byggnadsdelen är avsedd som sambornas gemensamma hem och innehas huvudsakligen för detta ändamål och
4. byggnad eller del av byggnad som samborna eller någon av dem har rätt att framdeles förvärva med bostadsrätt enligt förhandsavtal som sägs i 5 kap. bostadsrättslagen (1991:614), om rätten gäller en lägenhet som när avtalet träffades var avsedd att bli sambornas gemensamma hem och att innehas huvudsakligen för detta ändamål.

Samborna får i en av dem undertecknad handling anmäla till inskrivningsmyndigheten att en fastighet som är lagfaren för en av dem eller en tomträtt för vilken en av dem är inskriven som innehavare är gemensam bostad för dem båda.

6 § Med sambors gemensamma bohag avses i denna lag, om inte annat följer av 7 §, möbler, hushållsmaskiner och annat inre lösöre som är avsett för det gemensamma hemmet. Till gemensamt bohag räknas inte sådant bohag som används uteslutande för den ena sambons bruk.

7 § Till sambors gemensamma bostad och bohag räknas inte egendom som används huvudsakligen för fritidsändamål.

Bodelning

8 § När ett samboförhållande upphör av annat skäl än att samborna ingår äktenskap med varandra, skall på begäran av någon av samborna samboegendomen fördelas mellan dem genom bodelning. Bodelningen skall göras med utgångspunkt i egendomsförhållandena den dag då samboförhållandet upphörde.

Begäran om bodelning skall framställas senast ett år efter det att samboförhållandet upphörde. Om samboförhållandet upphör genom att en sambo avlider eller om en sambo avlider inom ett år från det att samboförhållandet upphörde, skall dock begäran framställas senast när bouppteckningen förrättas.

9 § Sambor eller blivande sambor får avtala om att bodelning inte skall ske eller att viss egendom inte skall ingå i bodelningen. Genom ett nytt avtal får de ändra vad som tidigare överenskommits.

Avtalet skall upprättas skriftligen och undertecknas av samborna eller de blivande samborna. Detta gäller även om någon av dem är underårig eller om avtalet avser egendom som till någon del omfattas av förvalterskap enligt föräldrabalken. I så fall skall dock förmyndarens eller förvaltarens skriftliga medgivande inhämtas.

Om ett villkor i avtalet är oskäligt med hänsyn till avtalets innehåll, omständigheterna vid avtalets tillkomst, senare inträffade förhållanden och omständigheterna i övrigt, får det jämkas eller lämnas utan avseende vid bodelningen.

10 § Sambor får inför ett omedelbart förestående upphörande av samboförhållandet avtala om den kommande bodelningen eller om annat som har samband med denna (föravtal). Över avtalet skall upprättas en handling som undertecknas av samborna.

Vad som sägs i 9 § tredje stycket om villkor i avtal rörande bodelning gäller även villkor i föravtal.

11 § Varje sambo är skyldig att tills bodelningen görs, eller frågan om bodelning fallit, redovisa för sin samboegendom, för sådan gemensam bostad som kan övertas enligt 22 § och för sådan samboegendom som sambon har haft hand om men som tillhör den andra sambon.

12 § Vid bodelningen skall först sambornas andelar i samboegendomen beräknas.

13 § Vid beräkningen av sambornas andelar i samboegendomen skall från vad en sambo äger av egendomen så mycket avräknas att det täcker de skulder som den sambon hade när samboförhållandet upphörde.

För sådana fordringar mot en sambo som inte är förenade med särskild förmånsrätt i samboegendomen och som inte heller på annat sätt är att hänföra till sådan egendom skall sambon få täckning ur samboegendomen endast i den mån betalning inte kan erhållas ur annan egendom.

14 § Det som återstår av samboegendomen, sedan avdrag gjorts för att skulderna skall täckas enligt 13 §, skall läggas samman. Värdet därav skall därefter delas lika mellan samborna.

15 § I den mån det med hänsyn särskilt till samboförhållandets längd men även till sambornas ekonomiska förhållanden och omständigheterna i övrigt är oskäligt att en sambo när samlevnaden upphör skall lämna egendom till den andra i den omfattning som följer av 12–14 §§, skall bodelningen i stäl-

let göras så att den förstnämnda sambon får behålla mer av sin egendom. Är en sambo försatt i konkurs när bodelningen skall förrättas eller finns det andra särskilda skäl att inte dela sambornas egendom, skall varje sambo behålla sin egendom som sin andel.

16 § Med ledning av de andelar som har beräknats för samborna skall samboegendomen fördelas mellan dem på lotter.

Den sambo som bäst behöver bostaden eller bohaget har rätt att få denna egendom i avräkning på sin lott eller, om värdet är ringa, utan avräkning. En förutsättning för att en sambo skall få överta bostad eller bohag som tillhör den andra sambon är dock att ett sådant övertagande även med hänsyn till omständigheterna i övrigt kan anses skäligt.

Svarar egendomen för fordran som är förenad med särskild förmånsrätt i egendomen, är en ytterligare förutsättning för ett övertagande att den andra sambon befrias från ansvar för fordringen eller att medel till att betala denna har satts under särskild vård.

17 § En sambo har rätt att i stället för att lämna egendom till den andra sambon betala motsvarande belopp i pengar. Om godtagbar säkerhet ställs för betalningen, kan sambon få skäligt anstånd med denna. Lämnas inte någon betalning, har den andra sambon rätt att så långt det är möjligt få sådan egendom som inte är uppenbart olämplig för den sambon.

Om en sambo övertar bostad eller bohag mot avräkning och inte tillgodoser den andra sambon med egendom ur samboegendomen, skall den övertagande sambon betala motsvarande belopp i pengar. Om godtagbar säkerhet ställs för betalningen, kan sambon få skäligt anstånd med denna.

18 § Om en sambo avlider, gäller bestämmelserna om rätt att begära bodelning och om rätt att överta bostad eller bohag endast till förmån för den efterlevande sambon.

Om ett samboförhållande upphör till följd av att en sambo avlider, har den efterlevande sambon rätt att vid fördelning av samboegendomen som sin andel alltid få ut så mycket av den behållna egendomen efter avdrag för skulder, i den mån den räcker, att det motsvarar två gånger det vid tiden för dödsfallet gällande prisbasbeloppet enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring.

Bestämmelserna i 15 kap. 1 och 3 §§ ärvdabalken om förlust av rätt till arv skall också gälla i fråga om rätten för den efterlevande sambon att vid bodelning få del i den avlidnes egendom.

19 § Om bodelningen har lett till att en fastighet har delats så att samborna har fått skilda andelar utan att villkor om utbrytning har ställts upp i bodelningshandlingen, innehar de fastigheten med samäganderätt.

I den mån bodelningen i andra fall innebär att en del av en fastighet kommer i en särskild ägares hand är bodelningen utan verkan.

20 § Bestämmelserna i 9 kap. 5, 7, 9 och 10 §§ äktenskapsbalken gäller även vid bodelning enligt denna lag. Vad som sägs om makar skall därvid gälla sambor. I stället för den tidpunkt då talan om äktenskapskillnad väcks skall gälla den dag då samboförhållandet upphör.

21 § Har en sambo vid bodelningen till skada för sina borgenärer avstått egendom som enligt 13–16 §§ har belöpt på sambons andel, gäller vad som föreskrivs i 13 kap. 1 och 2 §§ äktenskapsbalken om verkan av en sådan åtgärd vid bodelning mellan makar.

Övertagande av bostad i vissa fall

22 § Innehar den ena sambon den gemensamma bostaden med hyresrätt eller bostadsrätt och utgör egendomen inte samboegendom, har den andra sambon rätt att överta den när samboförhållandet upphör, om den sambon bäst behöver bostaden och ett sådant övertagande även med hänsyn till omständigheterna i övrigt kan anses skäligt. Om samborna inte har eller har haft barn tillsammans, gäller detta dock endast om synnerliga skäl talar för det.

Anspråk på att ta över hyres- eller bostadsrätten skall framställas senast ett år efter det att samboförhållandet upphörde. Lämnar sambon bostaden, skall anspråket dock framställas senast tre månader därefter. Fristen på ett år gäller inte om den sambo som innehar bostaden avlider och den efterlevande sambon bor kvar i bostaden.

Den som övertar bostaden enligt första stycket skall ersätta den andra sambon för bostadens värde. Det får ske genom att bostadens värde avräknas vid bestämmandet av sambornas andelar i bodelningen, om den som lämnar bostaden kan tillgodoses på det sättet. I annat fall skall vad som fattas betalas med pengar. Ställs godtagbar säkerhet för betalningen, kan sambon få skäligt anstånd med denna.

Inskränkningar i rätten att förfoga över det gemensamma hemmet

23 § En sambo får inte utan den andra sambons samtycke

1. avhända sig, hyra ut eller på annat sätt med nyttjanderätt upplåta en bostad som utgör samboegendom eller som den andra sambon kan få rätt att överta enligt 22 §,

2. låta inteckna fast egendom eller tomträtt där det finns en bostad som utgör samboegendom,

3. pantsätta annan egendom som innefattar en bostad som utgör samboegendom eller en bostad som den andra sambon kan få rätt att överta enligt 22 § eller

4. avhända sig eller pantsätta bohag som utgör samboegendom.

Samtycke till avhändelse av eller inteckning i fast egendom eller tomträtt skall lämnas skriftligen.

Bestämmelserna om samtycke av en sambo till en åtgärd av den andra sambon tillämpas också när dödsboet efter en avliden sambo vidtar en sådan åtgärd.

Samtycke behövs inte, om den andra sambon inte kan lämna giltigt samtycke eller om dennes samtycke inte kan inhämtas inom rimlig tid.

24 § Saknas samtycke som krävs för en åtgärd enligt 23 §, får domstolen tillåta åtgärden på ansökan av den som vill företa den.

25 § Om en sambo eller dödsboet efter en avliden sambo utan det samtycke eller tillstånd som krävs har avhänt sig eller till nackdel för den andra sambon upplåtit nyttjanderätt till egendom, skall domstolen på talan av denne förklara att rättshandlingen är ogiltig och att egendomen skall återgå. Detsamma gäller om en sambo eller dödsboet efter en avliden sambo utan det samtycke eller tillstånd som krävs har pantsatt sambornas bohag. Överlåtelse eller pantsättning av bohag skall dock inte förklaras ogiltig, om den nya innehavaren har fått egendomen i sin besittning i god tro.

Talan enligt första stycket skall väckas hos domstolen inom tre månader från det att den andra sambon fick kännedom om förfogandet över bostaden eller överlämnandet av bohaget. Har lagfart eller inskrivning beviljats med anledning av överlåtelse av fast egendom eller tomträtt, får talan inte väckas.

Förs talan om avhysning, får domstolen medge skäligt anstånd med flyttningen.

Övriga bestämmelser

26 § Bestämmelserna i 17 kap. 1, 2 och 4–9 §§ samt 18 kap. 1 § äktenskapsbalken gäller även vid tvist mellan sambor. Vad som sägs om makar skall därvid gälla sambor.

27 § Vid handläggningen av ett ärende enligt denna lag består tingsrätten av en lagfaren domare. Om det finns särskilda skäl med hänsyn till ärendets beskaffenhet, får tingsrätten dock bestå av en lagfaren domare och tre nämndemän.

Regeringen får bestämma att även sådana anställda i en tingsrätt som inte är lagfarna domare skall få förordna bodelningsförrättare enligt 17 kap. 1 § äktenskapsbalken.

28 § På ansökan av en sambo skall domstolen i fråga om en bostad som enligt 8 § skall ingå i bodelning bestämma vem av samborna som skall ha rätt att bo kvar i bostaden till dess att bodelning har gjorts.

Ett förordnande om rätt att bo kvar i bostaden får på ansökan av den ena parten ändras av domstolen.

29 § Den sambo som domstolen har berättigat att bo kvar i bostaden till dess att bodelning har gjorts har rätt att använda även det gemensamma bohag som finns i bostaden och som tillhör den andra sambon. Domstolen får dock beträffande viss egendom bestämma annat. Avtal som den sistnämnda sambon därefter ingår med tredje man inskränker inte nyttjanderätten till bostaden eller bohaget.

Har den ena sambon berättigats att bo kvar i bostaden, är den andra sambon skyldig att genast flytta därifrån.

30 § Frågan om rätten att bo kvar i bostaden till dess att bodelning har gjorts skall väckas vid en tingsrätt som är behörig att pröva tvister om bodelning mellan samborna. Detsamma gäller frågan om domstolens tillstånd till en sambos förfogande över bostad och bohag.

31 § I mål om rätt att överta bostad enligt 22 § får domstolen, för tiden till dess att frågan har avgjorts genom dom som har vunnit laga kraft, på yrkande av någon av samborna bestämma vem av dem som skall ha rätt att bo kvar i bostaden. Om sådan rätt tillerkänns den sambo som inte har hyres- eller bostadsrätten, skall domstolen också på yrkande bestämma vad sambon skall betala till den andra sambon för nyttjandet av bostaden och vad den förstnämnda sambon i övrigt skall iaktta.

Har den ena sambon berättigats att bo kvar i bostaden, är den andra sambon skyldig att genast flytta därifrån.

Ett beslut enligt första stycket får verkställas på samma sätt som en dom som har vunnit laga kraft. Beslutet får dock när som helst ändras av domstolen. När målet avgörs, skall domstolen ompröva beslutet.

Beträffande beslut enligt denna paragraf tillämpas 14 kap. 9 § äktenskapsbalken. Vad som sägs om makar skall därvid gälla sambor.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2003, då lagen (1987:232) om sambors gemensamma hem och lagen (1987:813) om homosexuella sambor upphör att gälla.

2. Om ett samboförhållande har upphört före ikraftträdandet, tillämpas äldre bestämmelser.

På regeringens vägnar

GÖRAN PERSSON

THOMAS BODSTRÖM
(Justitiedepartementet)

